

Obecná (územní) ochrana v ČR

1. Významný krajinný prvek (VKP) je *ekologicky, geomorfologicky nebo esteticky hodnotná část krajiny utvářející její typický vzhled nebo přispívající k udržení její stability.* (§ 3, odst. 1, písm. b zákona o ochraně přírody a krajiny č. 114/1992 Sb. v platném znění, dále jen zákon). VKP jsou vymezeny ve dvou rovinách.



Významný krajinný prvek (VKP)

Významný krajinný prvek (VKP)

VKP jsou vymezeny ve dvou rovinách:

- **VKP ze zákona.** Jsou za ně prohlášeny veškeré *lesy, rašeliniště, vodní toky, rybníky, jezera a údolní nivy.*
- **VKP registrované.** Registrovaným VKP se může stát jiná část krajiny, zejména *mokřad, stepní trávník, remíz, mez, trvalá travní plocha, naleziště nerostů a zkamenělin, umělý i přirozený skalní útvar, výchoz či odkryv* nebo i *cenná plocha porostů v sídelním útvaru*, kterou může být i *historická zahrada* nebo *park* (historické zahrady a parky mohou být zároveň nemovitou památkou podle zákona o státní památkové péči č. 20/1987 Sb. v platném znění).

Významný krajinný prvek (VKP): OCHRANA

VKP je chráněn před poškozováním a ničením (§ 4, odst. 2 zákona). Při jeho využívání nesmí být narušena jeho obnova a nesmí dojít k ohrožení nebo oslabení jeho stabilizační funkce. K zásahům, které mohou vést k poškození či zničení VKP nebo ohrožení či oslabení jeho ekologicko-stabilizační funkce, je nutno získat závazné stanovisko orgánu ochrany přírody. Mezi takové zásahy se počítá zejména umístování staveb, pozemkové úpravy, změny kultur pozemků, odvodňování pozemků, úpravy vodních toků a nádrží a těžba nerostů.



Významný krajinný prvek (VKP)

• **VKP registrované**. Registrovaným VKP se může stát jiná část krajiny...

Na území Moravskoslezského kraje to k 31.12.2002 bylo 2105 lokalit.

Zápis v seznamu (registru) VKP musí obsahovat (1) **soupis katastrálních území s výčtem dotčených parcel** (s uvedením jejich vlastníků i nájemců), (2) stručnou charakteristiku VKP, (3) **doklad o oznámení, projednání či zrušení registrace** a (4) **zákres do mapy (ve vhodném měřítku, 1:5.000 a větším)**.

Rozhodnutí o registraci.

Probíhá ve **správním řízení**, jehož účastníky jsou vlastníci dotčených pozemků. Rozhodnutí se oznamuje též nájemcům dotčených pozemků, územně příslušnému stavebnímu úřadu a obci...

Významný krajinný prvek (VKP)

VKP ze zákona. Jsou za ně prohlášeny veškeré *lesy, rašeliniště, vodní toky, rybníky, jezera a údolní nivy.*
vs. „evidované“







Významný krajinný prvek (VKP)

Ústřední databáze?

Zatímco zvláště chráněné části krajiny jsou evidovány v *Ústředním seznamu ochrany přírody*, **žádný funkční a úplný ústřední seznam VKP v současnosti neexistuje**. Centrální evidence VKP ve formě dobře přístupné geodatabáze by přitom nepochybně prospěla i obecnému povědomí o VKP v naší krajině.



Záměr vytvořit centrální evidenci registrovaných a evidovaných významných krajinných prvků je realizován na Úseku ekologie krajiny a lesa Agentury ochrany přírody a krajiny (AOPK ČR) v Brně.

Bližší informace a kontakt naleznete na internetových stránkách AOPK ČR (<http://www.nature.cz>).

Obecná (územní) ochrana v ČR

2. Krajinný ráz: v zákoně 114/92 Sb. §12 definován jako přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti. K umístování a povolování staveb, jakož i jiným činnostem, které by mohly snížit nebo změnit krajinný ráz, je nezbytný souhlas orgánu ochrany přírody.

Odborné a znalecké posudky z hlediska krajinného rázu na rozsáhlejší záměry v krajině: liniové stavby, větrné elektrárny, věže, obory, průmyslové zóny apod.



Obecná (územní) ochrana v ČR

2. Krajinný ráz:

• Zásahy do krajinného rázu se v současnosti **obvykle posuzují dle metodik:**

• Bukáček, R., Matějka, P. a kol., 1997: Hodnocení krajinného rázu (metodika zpracování). Správa CHKO ČR, Praha.

• Míchal, I. a kol., 1999: Hodnocení krajinného rázu a jeho uplatňování ve státní správě. Metodické doporučení AOPK ČR

• Vorel, I. a kol., 2003: Posouzení vlivu navrhované stavby, činnosti nebo změny využití území na krajinný ráz. Nakladatelství Naděžda Skleničková, Praha.



Obecná (územní) ochrana v ČR

3. Územní systém ekologické stability krajiny (ÚSES) je vzájemně propojený soubor přirozených i pozměněných, avšak přírodě blízkých ekosystémů, který udržuje přírodní rovnováhu. Rozlišuje se místní, regionální a nadregionální systém ekologické stability (§3 Zák. č. 114/1992 Sb.).

Cílem zabezpečování ÚSES je:

- uchování a podpora rozvoje přirozeného genofondu krajiny
- zajištění příznivého působení na okolní ekologicky méně stabilní části krajiny a jejich prostorové oddělení
- podpora možnosti polyfunkčního využívání krajiny
- uchování významných krajinných fenoménů

Obecná (územní) ochrana v ČR

4. Přírodní park byl poprvé definován v zákoně 114/1992 Sb., a to ve stejném paragrafu jako krajinný ráz (§12), k jehož ochraně má mimo jiné sloužit:

(3) K ochraně krajinného rázu s významnými soustředěnými estetickými a přírodními hodnotami, který není zvláště chráněn podle části třetí tohoto zákona, může orgán ochrany přírody zřídit obecně závazným předpisem přírodní park a stanovit omezení takového využití území, které by znamenalo zničení, poškození nebo rušení stavu tohoto území.

Území, v němž jsou soustředěny významné estetické a přírodní hodnoty. Přírodní park vymezuje zákon 114/92 Sb. velmi volně, což umožňuje využití této kategorie pro ochranu a usměrňování využívání částí krajiny, kteřé nemají parametry velkoplošných a maloplošných zvláště chráněných území. ??

Přírodní park zřizuje krajský úřad vyhláškou, ve které omezuje činnosti, jež by mohly vést k rušení, poškození či dokonce zničení dochovalého stavu území.

Přírodní park



Přechodně chráněná plocha

5. Přechodně chráněná plocha je v zákoně uvedena v části *Obecná ochrana přírody a krajiny*, ale jejím cílem je - obdobně jako u **ostatních ZCHÚ** - rovněž ochrana cenných přírodních složek. Lze ji využívat pro případy okamžité potřeby chránit určitý přírodní objekt nebo jev, o jehož další existenci, tendenci vývoje nebo hodnotě nejsou k dispozici dostatečné informace.

• Jejím prostřednictvím lze kupř. stabilizovat podmínky prostředí při zahánění ohroženého ptačího druhu či chránit před devastací nepředvídaný soustředěný výskyt jedinců vzácného druhu rostliny nebo živočicha, o němž momentálně není známo, zda je pouze dočasný či trvalý.

• Dočasnou ochranu je možné tímto způsobem zajistit i na plochách, kde je žádoucí uchovat stávající přírodní poměry pro krátkodobější studijní či výzkumné účely.

Vyhlášení přechodně chráněné plochy přísluší **obcím s rozšířenou působností** a provádí se rozhodnutím, které obsahuje zdůvodnění a účel ochrany, omezení činností, které by předmětný objekt mohly poškodit nebo zničit, a časové období, během něhož tato ochrana platí.

Přechodně chráněná plocha



Obecná (územní) ochrana v ČR

6. Jeskyně : (nejsou-li součástí zvláště chráněných území) zajišťuje ochranu a péči o jeskyně, anorganické složky krasu a jiné podzemní prostory v zájmu ochrany přírody.



Obecná (územní) ochrana v ČR

7. Dřevina rostoucí mimo les :

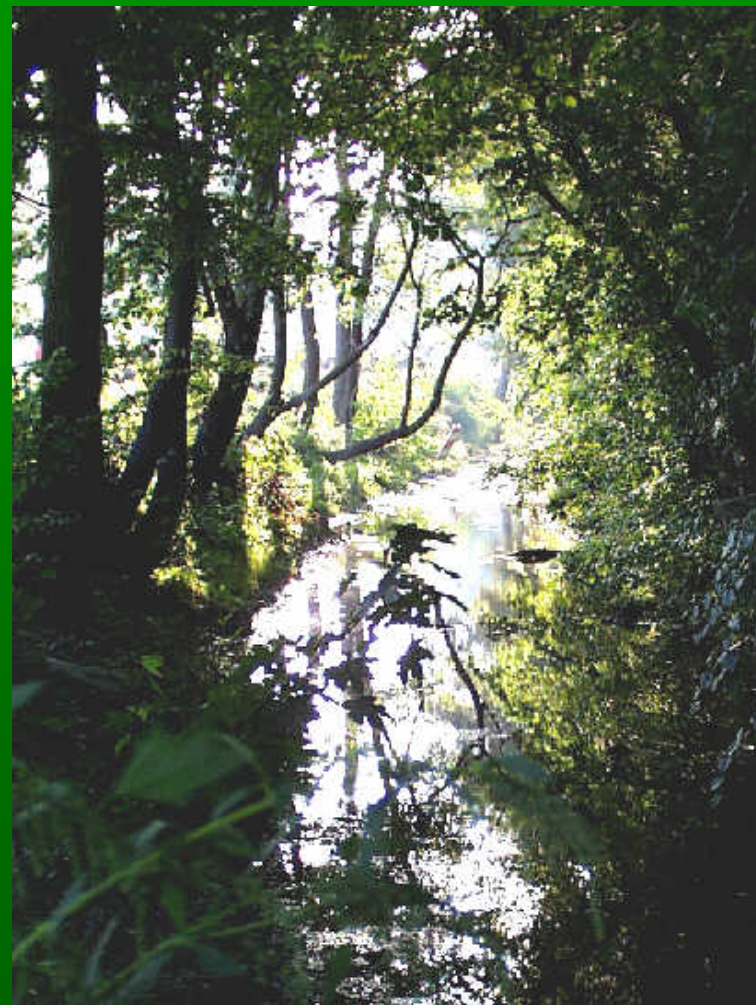
(nejsou-li zvláště chráněny jako památné stromy)

Dřevina rostoucí mimo les je keř nebo strom rostoucí samostatně nebo ve skupinách mimo plochy určené k plnění funkce lesa.

Dřeviny jsou chráněny (dle § 7 zákona 114/1992) před poškozováním a ničením, pokud se na ně nevztahuje ochrana přísnější nebo ochrana podle zvláštních předpisů.

Péče o dřeviny, zejména jejich ošetřování a udržování, je povinností vlastníků.

Ke kácení dřevin rostoucích mimo les je zpravidla nezbytné povolení orgánu ochrany přírody (§ 8)



Obecná (územní) ochrana v ČR

8. obecně chráněné druhy rostlin a živočichů
9. paleontologické nálezy